

GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

**Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service**

ADRODDIAD MONITRO PERFFORMIAD

Am y naw mis

Ebrill – Rhagfyr 2021

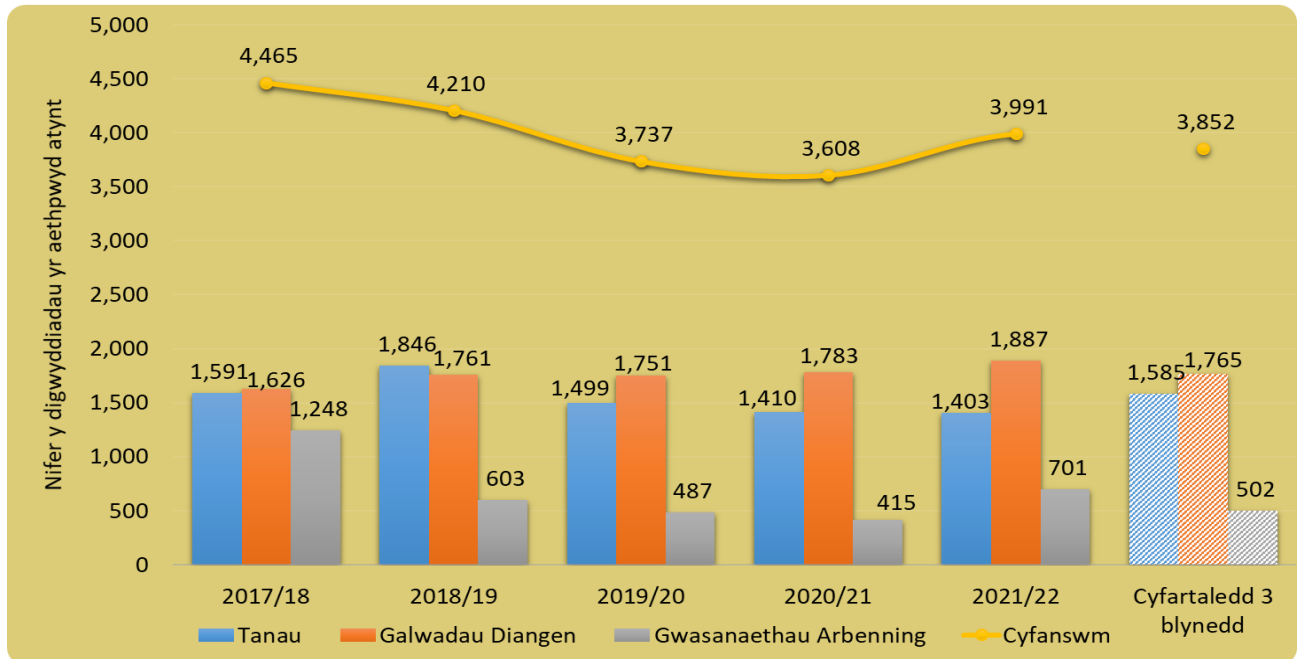
Mae'r ffigyrau'n rhai dros dro a gallent fod yn agored i'w newid.

CYNNWYS

ADRODD YNGHYLCH GWAITH DIGWYDDIADAU	
YR HOLL DDIGWYDDIADAU	
Golwg gyffredinol ar yr holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	1
TANAU YN ÔL CATEGORI	
Tanau yn ôl categori a chymhelliad	2
Tanau yn ôl y math o eiddo a chymhelliad	3
GALWADAU DIANGEN	
Galwadau diangen yn ôl categori	4
DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG	
Digwyddiadau gwasanaeth arbennig yn ôl categori	5
Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thorri Pobl Allan/Rhyddhau	6
MONITRO MEWN PERTHYNAS AG AMCAN 1- GWEITHIO TUAG AT WNEUD GWELLIANNAU I IECHYD, DIOGELWCH A LLESIANT POBL YNG NGHYMRU	
Tanau damweiniol mewn cartref	7
Marwolaethau ac anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	8
Archwiliadau Diogel ac Iach	9
Gweithrediad larymau mwg mewn tanau damweiniol mewn cartrefi	10
GEIRFA	
Geirfa	11

1.0 Yr Holl Ddigwyddiadau

1.1 Yn ystod tri chwarter cyntaf 2021/22, aeth y Gwasanaeth at 3,991 o ddigwyddiadau brys a galwadau diangen, sef cynnydd o 10.6% o gymharu â'r un cyfnod yn 2020/21.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol*	
Cyfanswm yr holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	2021-22	1,322	1,415	1,254		3,991	↑ 10.6%	3,852	↑ 3.6%
	2020-21	1,378	1,232	998		3,608			
Yr holl danau	2021-22	575	480	348		1,403	↓ 0.5%	1,585	↓ 11.5%
	2020-21	653	433	324		1,410			
Yr holl ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig	2021-22	152	233	316		701	↑ 68.9%	502	↑ 39.7%
	2020-21	96	182	137		415			
Yr holl alwadau diangen	2021-22	595	702	590		1,887	↑ 5.8%	1,765	↑ 6.9%
	2020-21	629	617	537		1,783			

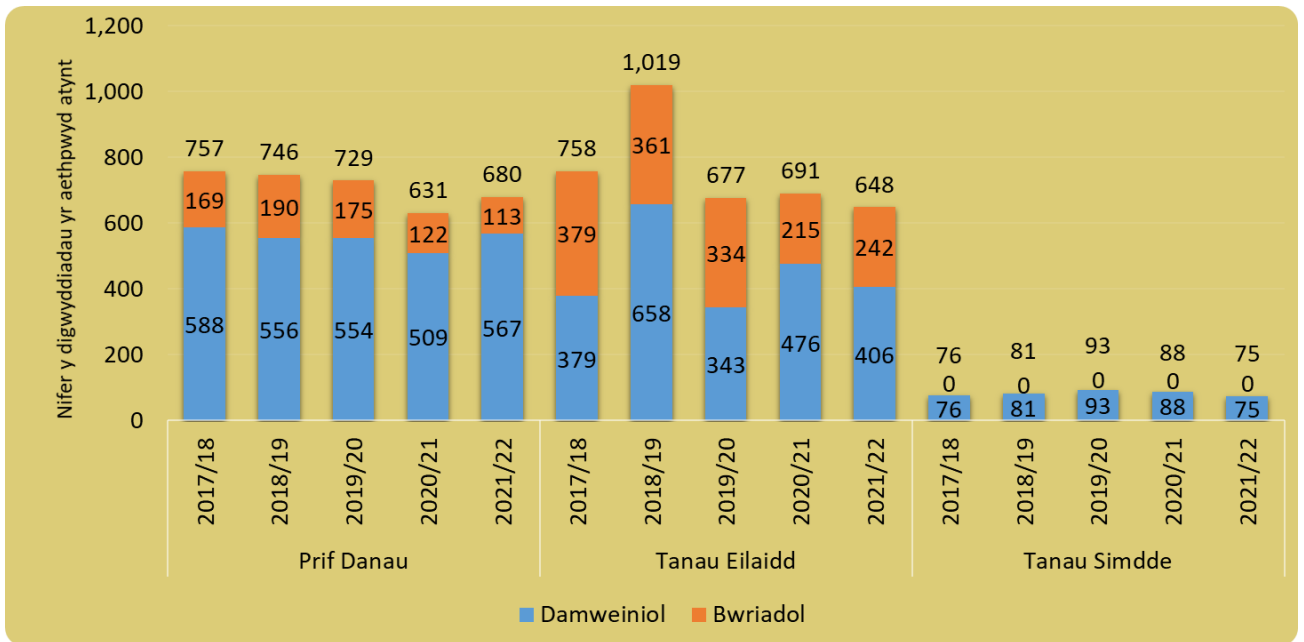
*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

2.0 Tanau, yn ôl Categori a Chymhelliad

2.1 **Prif danau** – Cafwyd 7.8% o gynnydd yn nifer y prif danau, sef i 680 o 631 yn ystod Ebrill i Ragfyr 2020/21.

2.2 **Tanau eilaidd** - Cafwyd gostyngiad yn nifer gyffredinol y tanau eilaidd yr aethpwyd atynt o gymharu â'r un cyfnod yn 2020/21, gan ostwng o 691 i 648 (6.2%).

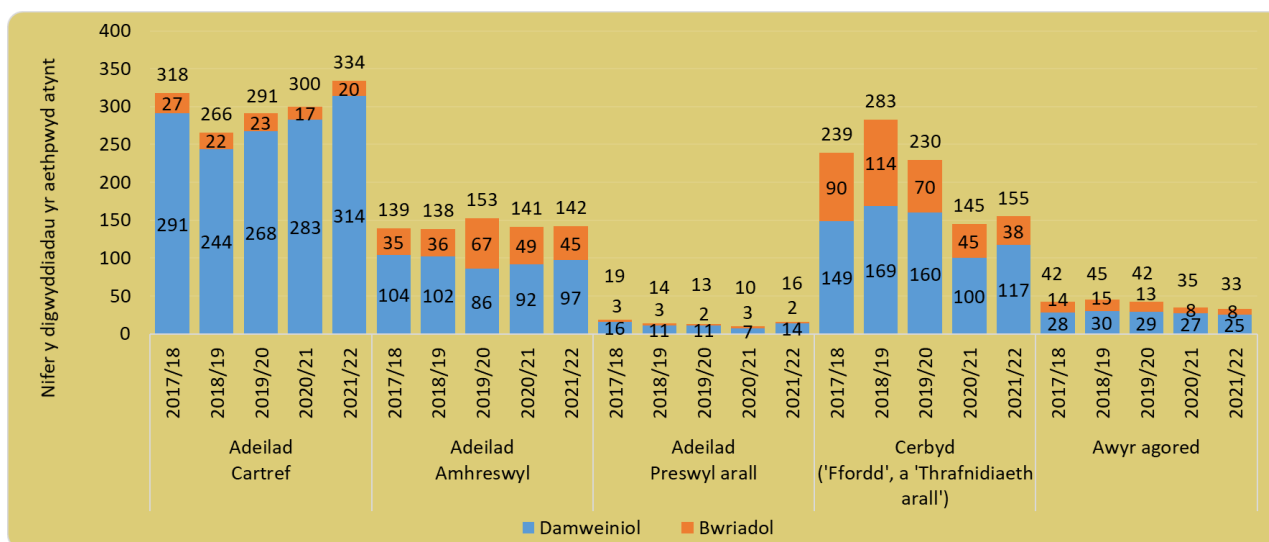
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol*	
Prif danau	2021-22	251	229	200		680	↑ 7.8%	702	↓ 3.1%
	2020-21	224	217	190		631			
Tanau eilaidd	2021-22	293	244	111		648	↓ 6.2%	796	↓ 18.6%
	2020-21	394	202	95		691			
Tanau simnai	2021-22	31	7	37		75	↓ 14.8%	87	↓ 13.8%
	2020-21	35	14	39		88			

*Mae'r tabl ar y dde yn dangos cyfartaledd y cyfnod cymharol yn y 3 blynedd flaenorol gyda'r newid yn y ganran. *Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

3.0 Prif Danau, yn ôl Math o Eiddo a Chymhelliad

- 3.1 Yn ystod y cyfnod adrodd, roedd 45 o brif danau wedi cael eu cynnau'n fwrriadol mewn adeiladau amhreswyl, o gymharu â 49 yn ystod yr un cyfnod yn 2020/21.
- 3.2 Yng Ngharchar EM Berwyn, roedd 22 o danau bwriadol wedi digwydd o gymharu â 32 yn ystod yr un cyfnod yn y flwyddyn ariannol ddiwethaf.

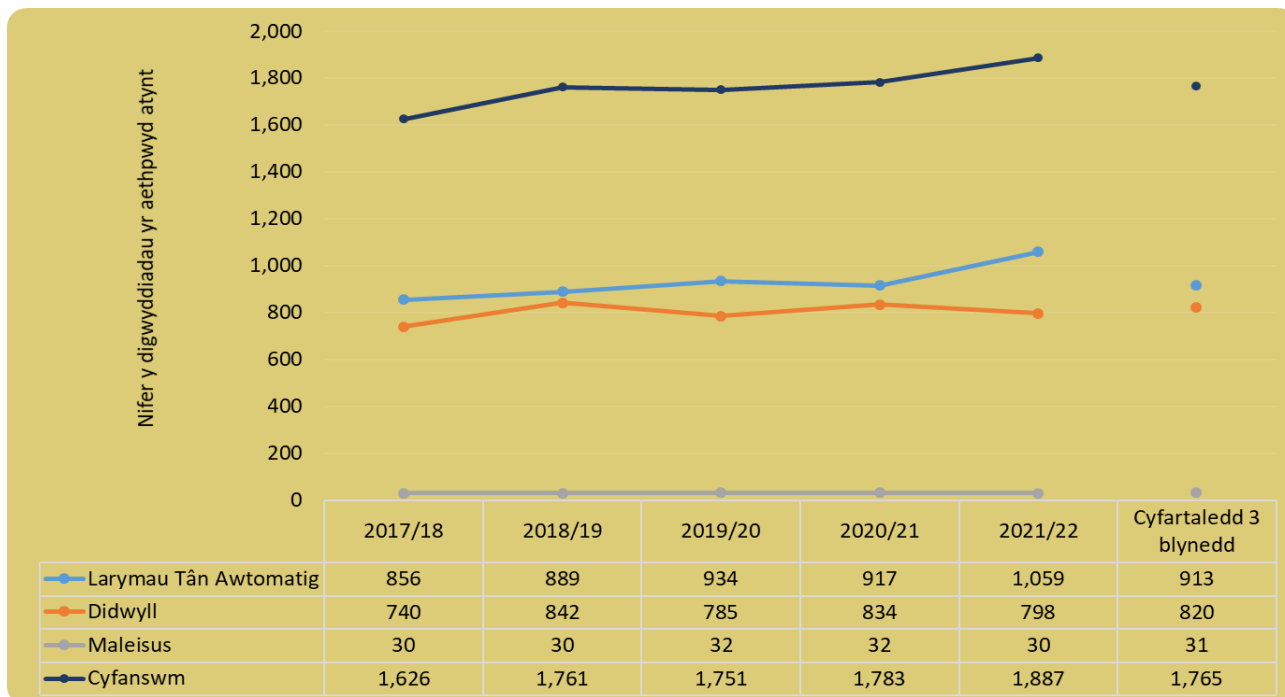
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Yr holl brif danau bwriadol	2021-22	40	42	31		113	↓ 7.4%	162	↓ 30.4%
	2020-21	41	47	34		122			
Yr holl brif danau damweiniol	2021-22	211	187	169		567	↑ 11.4%	540	↑ 5.0%
	2020-21	183	170	156		509			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

4.0 Galwadau Diangen

- 4.1 Yn nhri chwarter cyntaf 2021/22, cafwyd 1,887 o alwadau diangen, sef 5.8% o gynnydd o'r 1,783 a gafwyd yn ystod yr un cyfnod y llynedd. Cafwyd 15.5% o gynnydd yn nifer y galwadau gan larymau tân awtomatig, sef o 917 i 1,059. Roedd nifer y galwadau diangen didwyll wedi gostwng o 834 i 798 (4.3%).

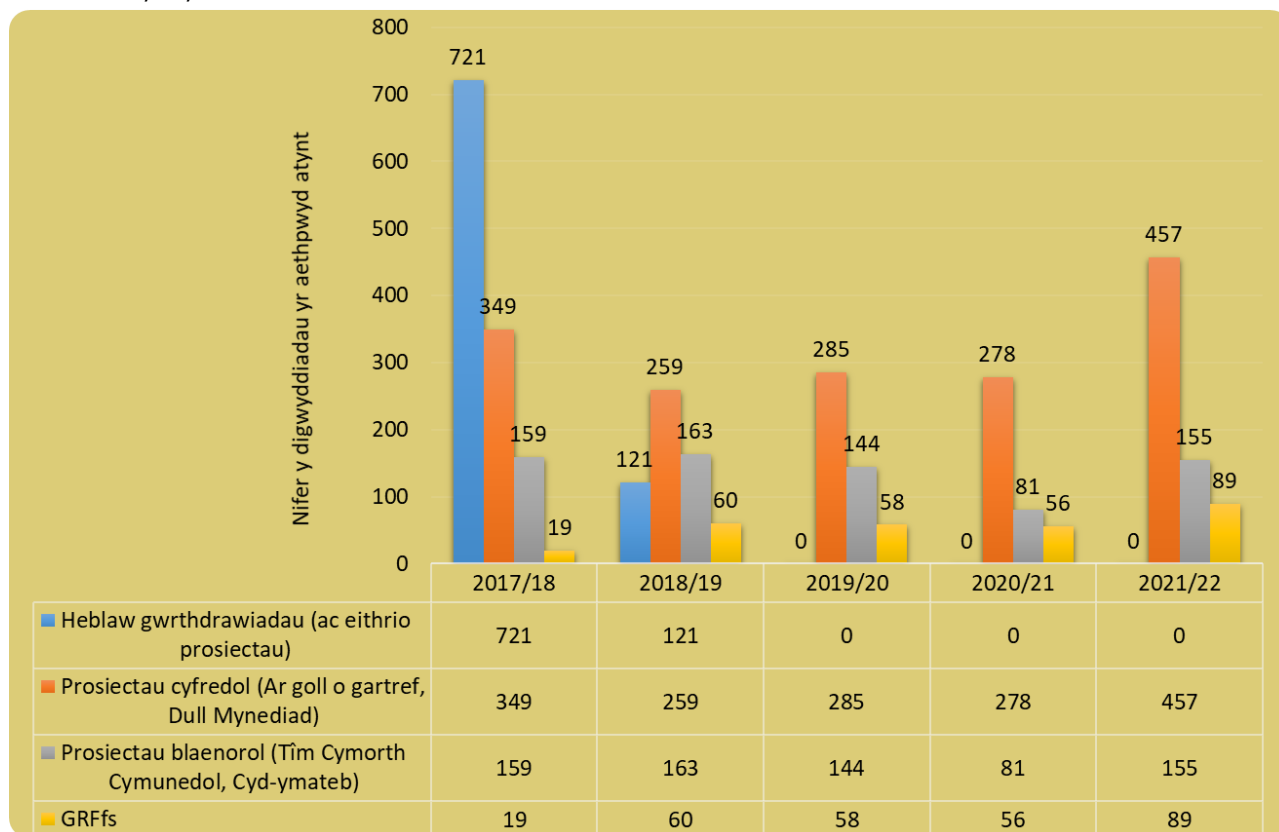
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Yr holl alwadau diangen	2021-22	595	702	590		1,887	↑ 5.8%	1,765	↑ 6.9%
	2020-21	629	617	537		1,783			
Larwm Tân Awtomatig	2021-22	311	403	345		1,059	↑ 15.5%	913	↑ 16.0%
	2020-21	282	331	304		917			
Galwadau diangen didwyll	2021-22	278	287	233		798	↓ 4.3%	820	↓ 2.7%
	2020-21	330	285	219		834			
Maleisus	2021-22	6	12	12		30	↓ 6.3%	31	↓ 3.2%
	2020-21	17	1	14		32			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

5.0 Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig

- 5.1 Roedd nifer y digwyddiadau gwasanaeth arbennig wedi codi 68.9% i 701 yn ystod y cyfnod adrodd, o gymharu â 415 yn ystod yr un cyfnod yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Roedd nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd wedi codi 91.4%, sef o 81 i 155, tra roedd digwyddiadau 'Heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd' wedi codi 63.5%, sef o 334 i 546.

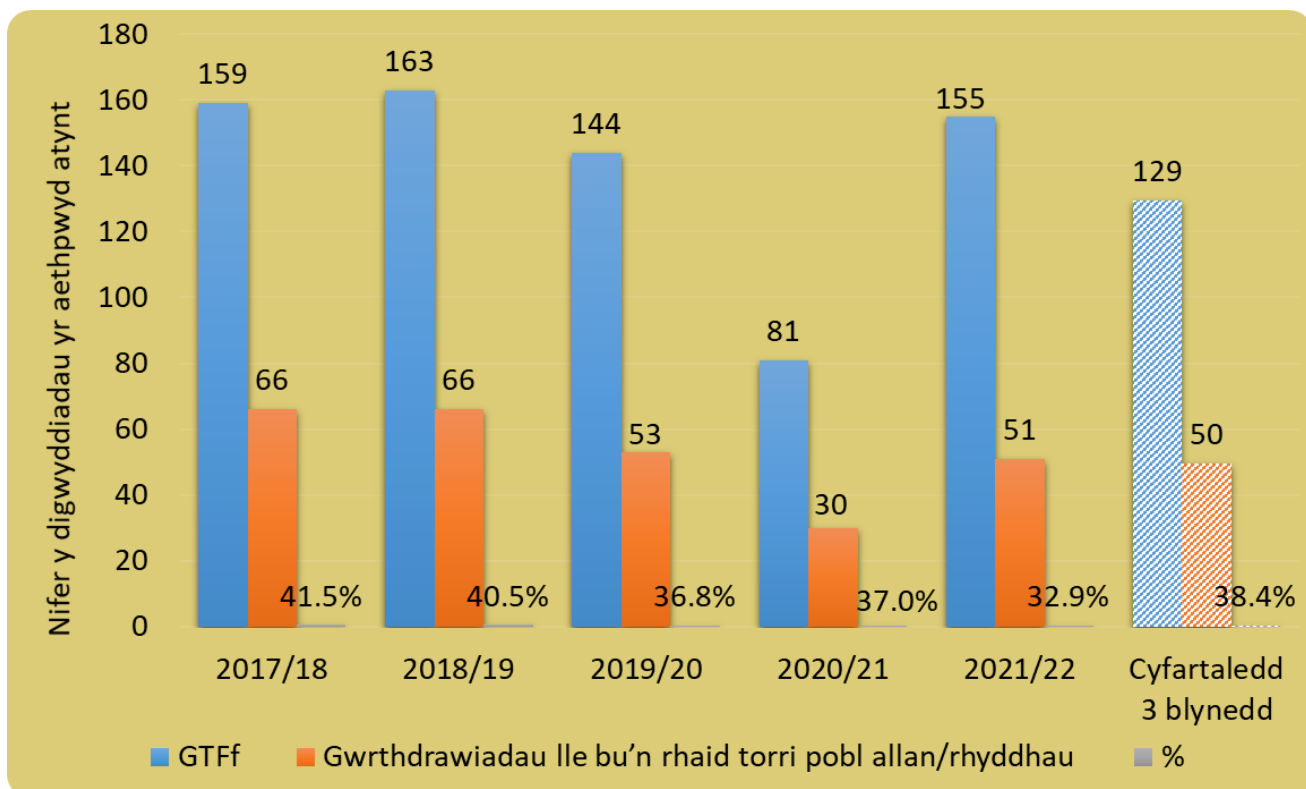
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Cyfanswm yr holl ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig	2021-22	152	233	316		71	↑ 68.9%	502	↑ 39.6%
	2020-21	96	182	137		415			
Gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2021-22	31	56	68		155	↑ 91.4%	129	↑ 20.2%
	2020-21	17	32	32		81			
Heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2021-22	121	177	248		546	↑ 63.5%	372	↑ 46.8%
	2020-21	79	150	105		334			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

6.0 Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thorri Pobl Allan/Rhyddhau

6.1 Allan o'r 155 o wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd yr aethpwyd atynt yn nhri chwarter cyntaf 2021/22, roedd 32.9% yn rhai lle roedd y Gwasanaeth wedi defnyddio cyfarpar i dorri o leiaf un person allan o'r cerbyd ac roedd 51 wedi arwain at anafiadau, er mai dim ond mân anafiadau gafodd y rhan fwyaf o'r bobl a anafwyd.

155	o wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd
76	o ddigwyddiadau lle roedd pobl wedi cael anaf
51	o ddigwyddiadau lle bu'n rhaid torri pobl allan / rhyddhau

Difrifoldeb yr Anaf *	Nifer y bobl
Archwiliad rhagofalus	7
Cymorth Cyntaf	11
Mân Anafiadau	56
Anafiadau difrifol	39
Anafiadau	11

*Pan fo anafiadau oherwydd gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd ar gael, caiff y rhain eu cofnodi yn yr IRS yn yr un categori ag anafiadau tân

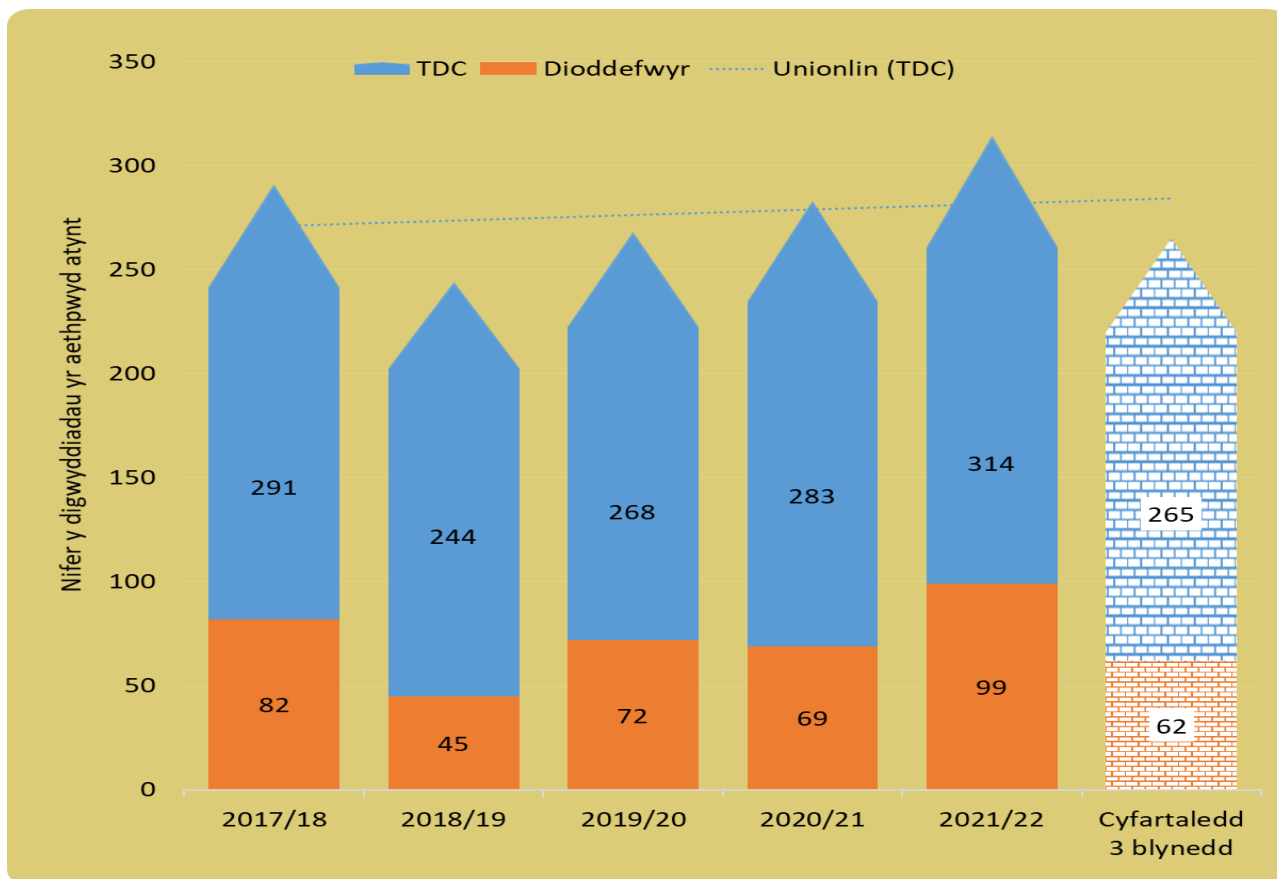

7.0 Amcan 1: Gweithio tuag at wneud gwelliannau i iechyd, diogelwch a llesiant pobl yng Ngogledd Cymru - cefnogi pobl i atal tanau damweiniol mewn cartrefi ac i aros yn ddiogel os bydd tanau o'r fath yn digwydd.

7.1 Tanau damweiniol mewn cartrefi

Aeth y Gwasanaeth at 314 o danau damweiniol mewn cartrefi yn ystod tri chwarter cyntaf 2021/22 - sef 31 yn fwy nag yn nhri chwarter cyntaf 2020/21 ac 18.5% yn uwch na'r cyfartaledd tair blynedd, sef 265.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfan-swm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	113	95	106		314	↑ 11.0%	265	↑ 18.5%
	2020-21	104	83	96		283			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

8.0 Marwolaethau ac anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi

8.1 Cafwyd un yn llai o farwolaethau a dau yn fwy o anafiadau difrifol mewn tanau damweiniol mewn cartrefi yn ystod y cyfnod Ebrill i Ragfyr 2021/22, o gymharu â'r un cyfnod y llynedd. Roedd nifer y mân anafiadau 11 yn fwy nag yn ystod yr un cyfnod yn 2020/21, tra roedd nifer yr archwiliadau rhagofalus a nifer y bobl a oedd angen cymorth cyntaf yn y fan a'r lle wedi codi o 23 i 27 ac o 21 i 35 yn eu trefn.

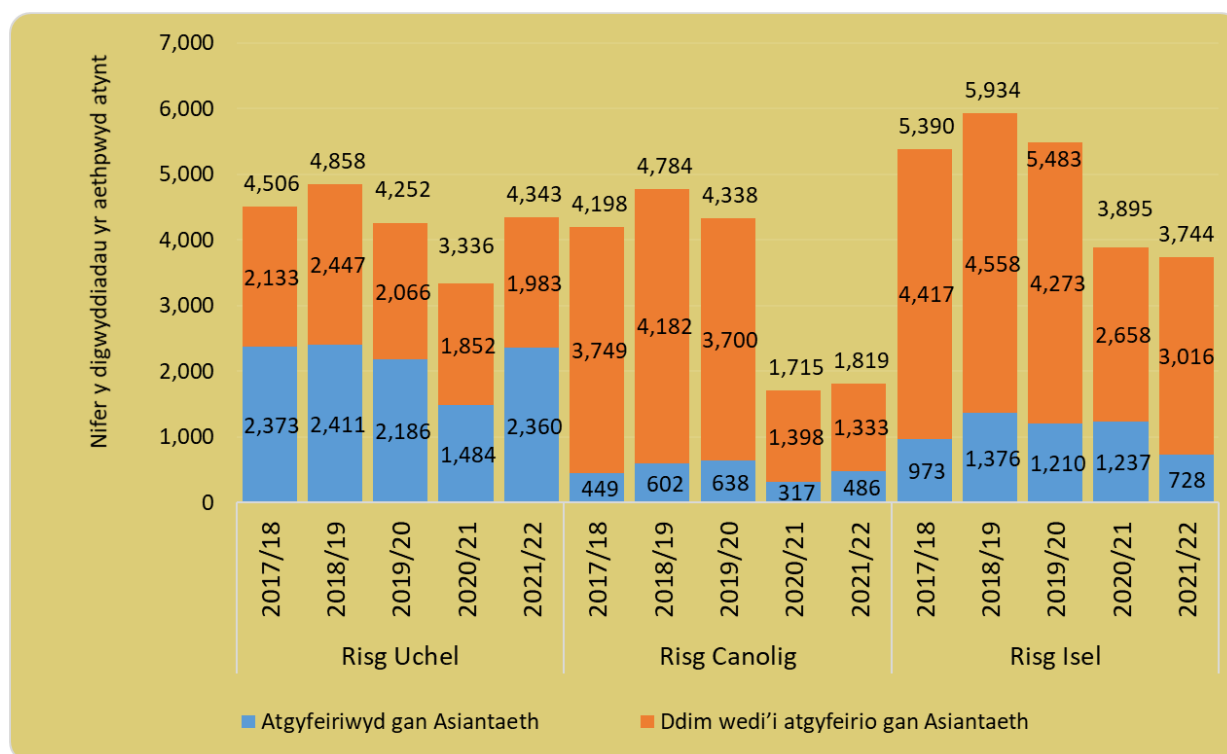
Difrifoldeb yr anaf	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Archwiliad Rhagofalus	24	10	14	23	27
Cymorth Cyntaf	20	17	32	21	35
Mân Anafiadau	35	11	20	19	30
Anafiadau Difrifol	2	2	3	2	4
Marwolaeth	1	5	3	4	3
Cyfanswm	82	45	72	69	99

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	Newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol	
Anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	43	23	30		96	↑ 31	58	↑ 38
	2020-21	26	15	24		65			
Marwolaethau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	3	0	0		3	↓ 1		
	2020-21	3	0	1		4			

9.0 Archwiliadau Diogel ac Iach

9.1 Roedd y Gwasanaeth wedi cynnal 9,906 o Archwiliadau Diogel ac Iach yn ystod y cyfnod adrodd, ac roedd 3,574 (36%) o'r rheini wedi cael eu cynnal i ymateb i atgyfeiriad gan asiantaeth sy'n bartner i ni.

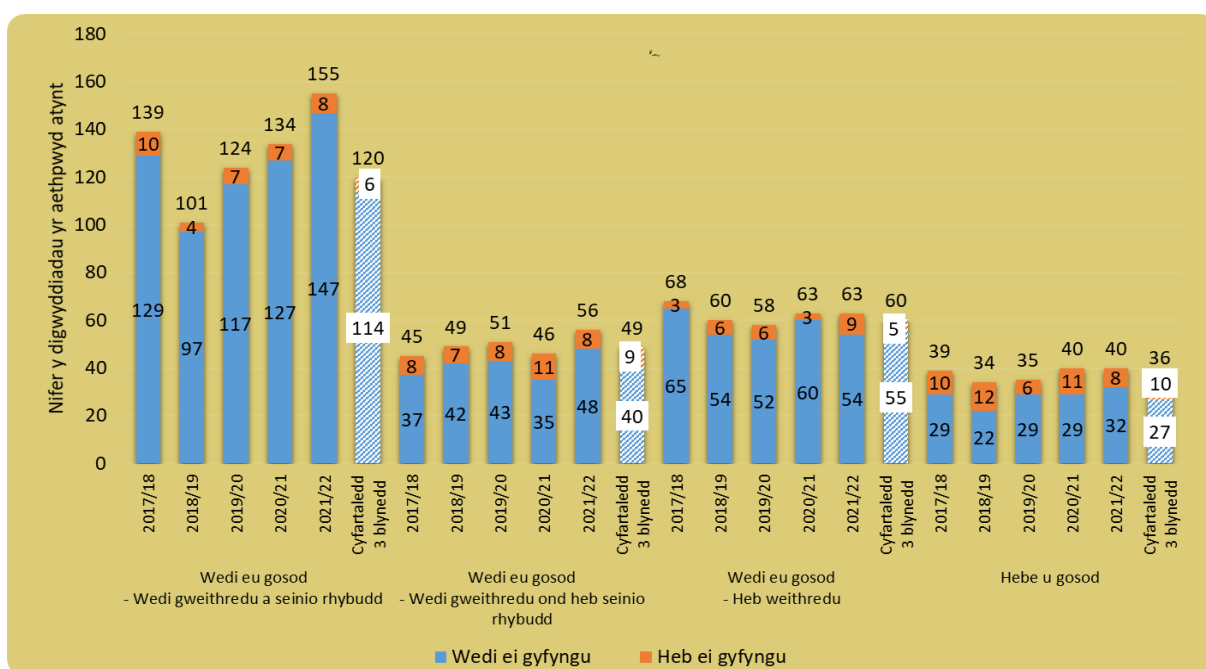

Categori	Blwydd- yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfan-swm y cyfnod hyd yma	% y newid	3 chyfnod cymharol blaenorol*	
% o'r holl Archwiliad au Diogel ac Iach a gynhaliwyd ac a oedd wedi dod drwy atgyfeiriad gan sefydliad sy'n bartner inni	2021-22	40%	35%	35%		36%	↑ 2pp	30%	↑ 6pp
	2020-21	30%	37%	36%		34%			
* Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.									

10.0 Larymau Mwg – Tanau Damweiniol mewn Cartrefi

- 10.1 Roedd larymau mwg/gwres yn bresennol yn y rhan fwyaf o danau damweiniol mewn cartrefi, er nad oedd pob un wedi seinio; yn 40 o'r tanau damweiniol mewn cartrefi, nid oedd larwm mwg yn bresennol.
- 10.2 O'r 314 o danau damweiniol mewn cartrefi, roedd 281 ohonynt wedi'u cyfyngu i'r ystafell lle bu iddynt gychwyn, lle roedd yr eitem wedi mynd ar dân yn gyntaf, neu lle cafwyd difrod oherwydd gwres/mwg yn unig.

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfarfaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol*	
Larwm mwg yno ac wedi seinio a rhoi rhybudd	2021-22	54	46	55		155	↑ 15.7%	120	↑ 29.2%
	2020-21	48	36	50		134			
Larwm mwg yno, wedi seinio ond heb roi rhybudd	2021-22	20	20	16		56	↑ 21.7%	49	↑ 14.3%
	2020-21	18	15	13		46			
Larwm mwg heb seinio	2021-22	26	16	21		63	→ 0%	60	↑ 5%
	2020-21	22	21	20		63			
Larwm mwg ddim yno	2021-22	13	13	14		40	→ 0%	36	↑ 11.1%
	2020-21	16	11	13		40			

* Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfarfaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfarfaledd tair blynedd.

Geirfa

Tanau	Mae pob tân yn cael ei roi o fewn un o dri chategori, sef prif danau, tanau eilaidd neu danau simnai.
Prif Danau	Dyma danau nad ydynt yn danau simnai, ac sy'n digwydd mewn unrhyw fath o adeilad (ac eithrio adfail), cerbydau, carafanau ac ôl-gerbydau, storfeydd y tu allan, cyfarpar a pheiriannau, eiddo amaethyddol a choedwigoedd, ac adeileddau eraill y tu allan, megis pontydd, blychau postio, twneli ayyb. Mae tanau yn unrhyw le yn brif danau os oes anafusion yno, os oes angen achub neu ddianc, felly hefyd danau yn unrhyw le yr aeth pump neu ragor o beiriannau tân atynt.
Tanau Eilaidd	Tanau eilaidd yw tanau nad ydynt yn danau simnai nac yn brif danau. Nid yw tanau eilaidd yn golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt. Fel arfer, tanau eilaidd yw tanau sy'n digwydd mewn lleoliadau megis tir agored, coed unigol, ffensys, polion telegraff, sbwriel a chynwysyddion sbwriel (ond nid banciau papur, a fyddai'n cael eu hystyried - yn yr un modd ag eiddo amaethyddol neu goedwigoedd - yn brif danau), dodrefn y tu allan, goleuadau traffig ayyb.
Tanau Simnai	Dyma danau mewn adeiladau sydd wedi'u meddiannu, lle mae'r tân wedi ei gyfyngu i'r simnai ei hun, hyd yn oed os oes gwres neu ddifrod oherwydd mwg yn ymestyn y tu hwnt i'r simnai ei hun. Nid yw tanau simnai'n golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt.
Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig	Dyma ddigwyddiadau lle nad oes tân, a lle mae angen peiriant neu swyddog, ac maent yn cynnwys: a) Argyfyngau lleol e.e. llifogydd, digwyddiadau traffig ar y ffyrdd, achub pobl, gwneud sefyllfa 'yn ddiogel' ayyb; b) Trychinebau mawr; c) Digwyddiadau domestig e.e. dŵr yn gollwng, pobl wedi eu cloi i mewn neu allan ayyb; ch) Trefniadau o flaen llaw i fynd i ddigwyddiadau, a allai gynnwys darparu cyngor ac archwiliadau
Galwadau diangen (cyfarwyddyd cyffredinol)	Pan fo'r GTA yn mynd i leoliad lle credir bod digwyddiad, ond o gyrraedd gwelir nad oes digwyddiad o'r fath yn bodoli neu wedi bodoli. Sylwer: os bydd y peiriant yn cael 'ei droi'n ôl' gan yr Ystafell Reoli cyn cyrraedd y digwyddiad, ni chyfrifir ei fod wedi troi allan, ac nid oes angen adrodd yn ei gylch.
Galwadau diangen – Maleisus	Dyma alwadau a wneir gyda'r bwriad o gael y GTA i fynd i ddigwyddiad nad yw'n bodoli, gan gynnwys rhai bwriadol a lle amheuir eu bod yn falseisus.
Galwadau diangen – Didwyll	Dyma alwadau a wneir yn ddidwyll pan gredir bod y GTA yn wir yn mynd at dân neu ddigwyddiad gwasanaeth arbennig.
Galwadau diangen – larymau tân awtomatig	Dyma alwadau a ddaw gan larwm mwg ac offer diffodd tân. Maent yn cynnwys larwm yn canu trwy ddamwain neu pan fod larwm yn canu a rhywun yn galw'r GTA fel mater o drefn oherwydd trefniant sefydlog, h.y. heb 'benderfyniad', er enghraifft gan ganolfan alwadau diogelwch neu rywun wedi ei enwebu o fewn sefydliad).